

Spis treści

Wstęp	11
Rozdział I. Zawód: nauczyciel	19
Wprowadzenie	19
1. Nauczyciel – rys historyczny	21
1.1. Tradycje kulturowe i edukacyjne a nauczyciel	22
1.2. Formy pracy nauczyciela – nauczanie jednostkowe i nauczanie zbiorowe	30
2. Zawód nauczyciela – ustalenia terminologiczne	33
2.1. Nauczyciel	33
2.2. Zawód nauczyciela	37
2.3. Profesja, profesjonalista	41
3. Zawód nauczyciela profesją	43
4. Specyfika zawodu nauczyciela	46
4.1. Zawód o doniosłym znaczeniu społecznym	46
4.2. Zawód związany z wysokimi oczekiwaniami społecznymi	51
4.3. Zawód z natury twórczy, o wysokim stopniu samodzielności i odpowiedzialności	54
4.4. Zawód wymagający profesjonalistów ukierunkowanych na ciągły rozwój zawodowy	60
4.5. Zawód współzależny z najwyższymi standardami etycznymi	63
5. Zawód nauczyciela – ujęcie modelowe	65
Podsumowanie	69
Rozdział II. Nauczyciele w Polsce	71
Wprowadzenie	71
1. Nauczyciele – struktura zatrudnienia	73
1.1. Nauczyciele – ujęcie ogólne	73
1.2. Nauczyciele przedszkoli	77
1.3. Nauczyciele szkół podstawowych	82
1.4. Nauczyciele samodzielnych szkół ponadpodstawowych	85
1.5. Nauczyciele publicznych placówek oświatowo-wychowawczych	90

2. Nauczyciele – warunki pracy	94
2.1. Warunki pracy nauczycieli – ujęcie ogólne	96
2.2. Warunki pracy nauczycieli przedszkoli	107
2.3. Warunki pracy nauczycieli szkół podstawowych	110
2.4. Warunki pracy nauczycieli szkół ponadpodstawowych	112
2.5. Warunki pracy nauczycieli placówek oświatowo-wychowawczych ..	115
Podsumowanie	118
Rozdział III. Nauczyciel w świetle prawa	119
Wprowadzenie	119
1. Podstawowe pojęcia	120
2. Źródła prawa	122
3. Gałęzie prawa i ich zastosowanie w szkole	124
4. Prawo regulujące funkcjonowanie szkoły	127
4.1. Szkoła jako jednostka organizacyjna systemu edukacji	129
4.2. Szkoła jako jednostka organizacyjna finansów publicznych	133
4.3. Statut regulujący organizację szkoły i jego potencjalne postanowienia w obszarze etyki	136
5. Prawo regulujące pracę nauczyciela	142
5.1. Prawa nauczyciela wynikające z ustawy Karta nauczyciela	143
5.2. Nauczyciel jako funkcjonariusz publiczny	146
5.3. Obowiązki i ocena pracy nauczyciela	148
5.4. Wymagania kwalifikacyjne i awans zawodowy nauczyciela	151
5.5. Nawiązanie, zmiana oraz rozwiązanie stosunku pracy	153
5.6. Szczególne stanowiska nauczycieli	156
5.7. Nagrody i odznaczenia	158
5.8. Wybrane uprawnienia socjalne	159
5.9. Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli	161
5.10. Warunki pracy nauczyciela	164
Podsumowanie	176
Rozdział IV. Nauczyciel w świetle etyki	179
Wprowadzenie	179
1. Etyka zawodu nauczyciela	181
2. Odpowiedzialność zawodowa nauczyciela	184
2.1. Odpowiedzialność naturalna a kontraktowa	185
2.2. Odpowiedzialność zawodowa nauczyciela – pojęcie	186
2.3. Wymiary odpowiedzialności zawodowej nauczyciela	189
3. Dylematy etyczne nauczycieli	201
3.1. Dylematy etyczne – w stronę godnej pracy i godnego życia	202
3.2. Dylematy etyczne nauczycieli – przykłady	204
4. Kodeks etyki zawodu nauczyciela	211
4.1. Pojęcie i rys historyczny	212

4.2. Nauczyciele wobec kodeksu	217
4.3. Kodeks jako wyzwanie dla profesjonalnej pracy nauczyciela	221
5. Orzecznictwo organów dyscyplinarnych	222
6. Orzecznictwo sądów – studia przypadków	231
7. Orzecznictwo sądów rejonowych i okręgowych – przegląd wybranych spraw karnych	240
7.1. Sprawy przeciwko nieletnim	241
7.2. Sprawy o naruszenie nietykalności cielesnej innych osób	244
7.3. Sprawy o znieważenie funkcjonariuszy publicznych	244
7.4. Sprawy o naruszenie przepisów Prawa o ruchu drogowym	245
7.5. Sprawy o działanie przeciwko mieniu	248
7.6. Sprawy o łamanie przepisów ustawy o grach hazardowych	251
Podsumowanie	252
Rozdział V. Spojrzenie w przyszłość	255
Wprowadzenie	255
1. Swoistość profesjonalizmu w zawodzie nauczyciela	256
2. Atrakcyjność zawodu nauczyciela	259
2.1. Atrakcyjność zawodu nauczyciela – definicja i mierniki	259
2.2. Atrakcyjność zawodu nauczyciela – wyzwania	261
3. Wzmacnianie zawodu nauczyciela – kierunki działań	273
3.1. Planowanie perspektywiczne	273
3.2. Rozwijanie karier zawodowych nauczycieli	275
3.3. Satysfakcja zawodowa i ożywienie wizerunku nauczycieli	276
3.4. Autonomia i rozwijanie profesjonalizmu nauczycieli	277
3.5. Budowanie zaufania do nauczyciela i szkoły	278
Podsumowanie	281
Zakończenie	285
Bibliografia	289
Spis tabel	303
Spis rysunków	306